

Bericht van Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken

Leggerwijziging en Leidingen Vastleggen voor de toekomst

Inleiding

In de legger van waterkeringen ligt vast wat het vereiste minimumprofiel is van de waterkering. Tevens zijn in de legger de diverse zoneringen van de waterkering aangegeven behorend bij de Keur van het waterschap. Deze zoneringen hebben een juridisch karakter, maar zijn mede bepaald op basis van technische uitgangspunten. Binnen deze zonering zijn werken van derden vergunning/meldingsplichtig bij het waterschap en op deze manier borgt het waterschap de waterveiligheid door het stellen van voorschriften.

Door wijziging van bijvoorbeeld de waterkeringsnormen of het profiel van de waterkering door dijkversterking kan het nodig zijn om de legger aan te passen. Dit kan gevolgen hebben voor de aanwezige Niet Waterkerende Objecten, waaronder leidingen (ook de zogenaamde “buitenleidingen”).

Voor alle duidelijkheid: het gaat hierbij dus niet om het eigendom van de ondergrond (privaat recht) maar om het juridische kader voor het waterschap als bevoegd gezag (publiek recht).

Leidingen en risico voor waterveiligheid

In het dichtbevolkte Nederland is het onvermijdelijk dat leidingen in de leggerzone worden gelegd. Echter: leidingen vormen een risico voor de waterveiligheid. Als een leiding faalt kan het dijklichaam worden aangetast (bijvoorbeeld schade aan de bekleding, uitspoeling, verweken en afschuiven) en daarmee komt de waterveiligheid in gevaar.

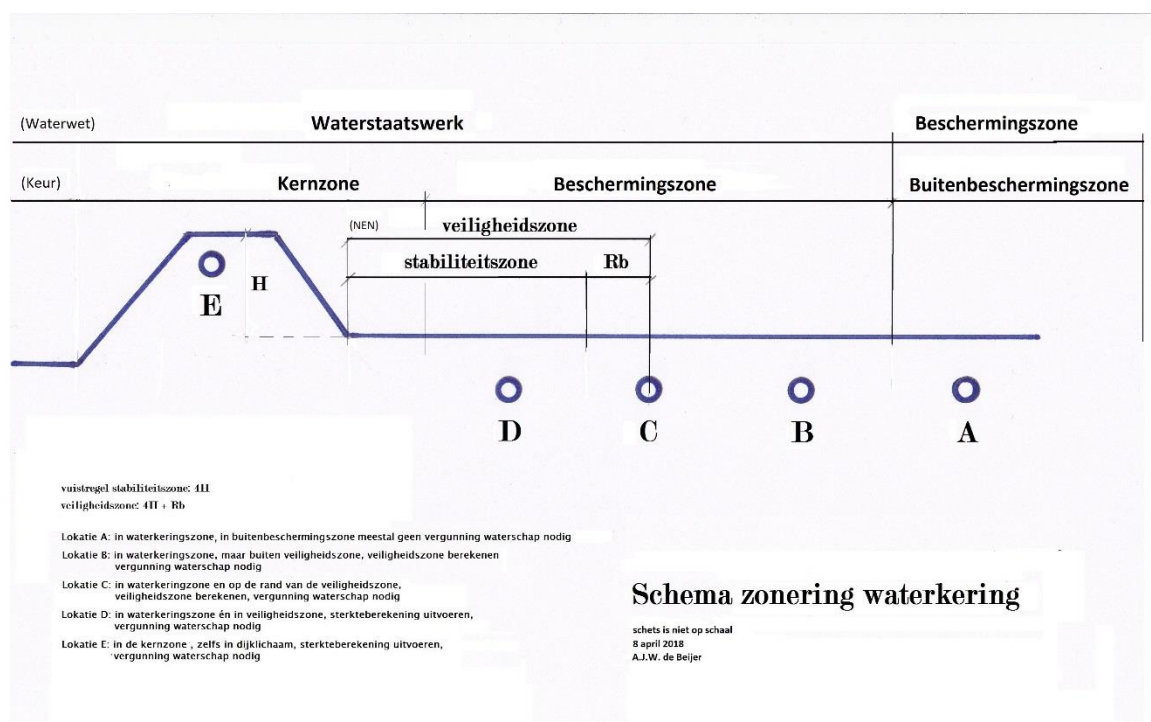
Om dit risico te beperken dienen de leidingen binnen de zonering van de legger aan eisen en beleid van het waterschap te voldoen. Hiervoor wordt door de waterkeringbeheerders gebruik gemaakt van de NEN 3650 serie, waarin de NEN 3651 aanvullende eisen stelt voor leidingen in waterstaatswerken. Daarnaast is er nog beleid van de waterschappen dat in enkele gevallen strengere eisen stelt dan de norm om het risico nog verder te beperken. Een voorbeeld hiervan is het voorschrijven van een ongelede leiding om het risico van een sluipend lek te beperken.

Zonering van de leiding

Binnen de leggerzonering van de waterkering kent de leiding ook haar eigen zonering, conform de NEN 3650 serie. Deze zonering heeft een technisch karakter. Het kernbegrip hierin is de veiligheidszone. Deze veiligheidszone is de optelsom van de stabiliteitszone van de waterkering (grens van de maatgevende afschuifcirkel) en de halve ontgrondingskuil die ontstaat bij een falende leiding. Als een leiding binnen deze zone ligt, tast zijn ontgrondingskuil het waterkerend vermogen van de waterkering aan. De breedte van deze zone wordt gemeten vanaf de teenlijn van de waterkering en is per locatie en per leiding verschillend. Binnen deze zonering moet de leiding voldoen aan de NEN 3650 serie en eventueel aanvullende eisen en beleid van het waterschap.

De veiligheidszone volgens de NEN 3650 serie heeft een relatie met de leggerzonering. Binnen de leggerzonering is de leiding vergunningplichtig waarbij binnen de veiligheidszone zwaardere eisen worden gesteld. Het is daarom aan te bevelen hiermee rekening te houden bij het vaststellen van de afmetingen van de diverse leggerzones.

In onderstaand figuur wordt het een en ander als voorbeeld nog eens weergegeven. Elk waterschap kan zelfstandig keuzes maken over de afmetingen van de leggerzones en het vergunningenbeleid. De benamingen voor de zonering bij 'Keur' zijn verouderd en niet meer in de wet opgenomen. Verschillende waterschappen hanteren deze benamingen echter nog steeds.

figuur zonering waterkering en leiding

Mogelijke gevolgen van wijziging legger

Een leggerwijziging kan voortkomen uit verschillende situaties, met mogelijk effect op een aanwezige leiding. Daarbij is ook de ligging van de leiding ten opzichte van de waterkering van belang: parallel aan de waterkering of kruisend.

Een bijzondere situatie speelt bij leidingen die door wijziging van de legger binnen de leggerzonering komen te liggen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een dijkversterking doordat de waterkering groter wordt en hiermee ook de buitenste leggergrens kan verschuiven. Daardoor kan een bestaande leiding (die eerst een 'buitenleiding' was) binnen de leggerzonering komen te liggen. De leiding moet dan aan de eisen en het beleid van het waterschap voldoen. Dat kan betekenen dat een watervergunning door het waterschap moet worden afgegeven. In dat geval is een nadeelcompensatieregeling dan meestal van toepassing.

Actualisatie vergunning

In de bijzondere situatie dat een bestaande leiding 'buitenleiding' binnen de leggerzonering komt te liggen is het van belang om samen met de netbeheerder na te gaan wat de consequenties zijn voor de leiding.

Het is daarbij aan te bevelen om het juridisch kader voor de 'buitenleiding' aan te passen, zodat dit voor de toekomst, bijvoorbeeld bij een volgende leggerwijziging of een mogelijk handhavingstraject,

eenduidig vastligt. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van ambtshalve vergunning verlenen, waarbij het bevoegd gezag uit eigen beweging (zonder dat er een aanvraag ligt) een watervergunning verstrekt of wijzigt.

Als de 'buitenleiding' dient te worden aangepast, zal het waterschap, als veroorzaker (van de leggerwijziging), de netbeheerder daarvoor opdracht te geven. De buitenleiding ligt in de oorspronkelijke situatie buiten de leggerzone en is dus niet vergunningplichtig. Door leggerwijziging komt die binnen de zonerings. In die gevallen is een nieuwe vergunning noodzakelijk, óf ambtshalve verleend of aangevraagd door de netbeheerder. Indien het om een dijkversterking gaat, vraagt de netbeheerder voor het nieuwe ontwerp van de dijk een nieuwe watervergunning aan.

Als de 'buitenleiding' niet hoeft te worden aangepast, zal samen met de netbeheerder worden nagegaan of de bestaande vergunning moet worden aangepast. De buitenleiding ligt buitende keurzonering en heeft dus geen vergunning nodig. Er zal dus geen bestaande Watervergunning zijn. In de nieuwe situatie zal er wel een vergunning noodzakelijk zijn. Met de netbeheerder kan overlegd worden wat de consequenties zijn van de leiding binnen de nieuwe keurzonering (ook binnen de veiligheidszone?) en op welke wijze de nieuwe leiding wordt voorzien van een Watervergunning (ambtshalve of op aanvraag).

Advies

Binnen de leggerzonering van de waterkering is het juridisch kader voor de leidingen veelal geborgd met een adequate watervergunning.

Bij wijziging van de leggerzones ten opzichte van de ligging van een leiding door handelen van het waterschap, bijvoorbeeld een leggerwijziging, dient meestal een nieuwe watervergunning te worden aangevraagd.

In het bijzondere geval dat door dit handelen een bestaande 'buitenleiding' binnen de leggerzonering komt te liggen (en hierdoor vergunningplichtig wordt), kan de vergunning zo nodig ambtshalve worden verleend.

Het is vanzelfsprekend dat dit proces in overleg met de betrokken netbeheerder wordt doorlopen. In alle gevallen wordt geadviseerd om betrokken netbeheerders (zo mogelijk al vooraf) bij een te wijzigen situatie te informeren over de mogelijk consequenties van de wijziging en de te ondernemen stappen.

Albert de Beijer,
Voormalig secretaris ELW

28 februari 2019

Kernboodschap ELW

Het Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken is toonaangevend voor beheerders van waterstaatswerken, zoals dijken en belangrijke (vaar)wegen, in Nederland. Het Expertisenetwerk is vanuit STOWA actief in regelgeving voor leidingen in Nederland. Daarnaast biedt het Expertisenetwerk een kennisbank en forum voor de beheerders van waterstaatswerken.